

درس پنجم: تفاوت تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی

از طلاب فراگیر انتظار می‌رود در پایان مطالعه این درس بتوانند:

- تفاوت تصمیم‌گیری با تصمیم‌سازی را بیان کنند
- چند فرد تصمیم‌ساز را نام ببرند و تاثیر آن‌ها را در تصمیم‌سازی بیان کنند
- اهمیت نقش تصمیم‌سازان را در قالب مثال پیاده کنند.

تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی دو مفهومی هستند که گاه، از تفاوت آن‌ها غافل می‌شویم. معمولاً این **تصمیم‌گیری** است که شهرت بیشتری دارد و بیش از **تصمیم‌سازی** مورد توجه قرار می‌گیرد؛ به همین علت، این درس کوتاه و البته مهم را به تأکید بر **مفهوم تصمیم‌سازی** اختصاص داده‌ایم.

ابتدا به **تفاوت تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی** می‌پردازیم و سپس، به چند نکته درباره‌ی اهمیت نقش **تصمیم‌سازان** اشاره خواهیم کرد.

مفهوم تصمیم‌سازی چیست؟

می‌دانیم که یکی از مراحل مهم تصمیم‌گیری، **انتخاب کردن** است. دانش و مهارت **حل مسئله**، به عنوان بخشی از فرایند تصمیم‌گیری، به ما کمک می‌کند تا **گزینه‌های پیش‌رو** را بیابیم و تشخیص دهیم. سپس، با **انتخاب یکی از گزینه‌ها**، تصمیم‌گیری به پایان می‌رسد.

چه در محیط خانه و خانواده و چه در مدرسه و محل تحصیل و چه در نقش مدیر فرهنگی یکی از ارگان‌های نظامی، پیش می‌آید که مسئولیت **انتخاب گزینه‌ی نهایی** بر عهده‌ی یک نفر گذاشته می‌شود؛ اما فرد یا افراد دیگری هستند که **در مراحل قبلی تصمیم‌گیری**، نقش ایفا می‌کنند.

گردآوری اطلاعات و تحلیل آن‌ها، معرفی منابعی که می‌توان به آن‌ها مراجعه کرد، فهرست کردن گزینه‌ها و برآورد هزینه و دستاورد هر گزینه، از جمله فعالیت‌هایی است که **پیش از انتخاب نهایی** انجام می‌شود و ممکن است **انتخاب‌کننده‌ی نهایی** (فرد تصمیم‌گیر) آن‌ها را بر عهده‌ی افرادی دیگر بگذارد. کسانی که تا قبل از مرحله‌ی انتخاب نهایی، در تصمیم‌گیری نقش ایفا می‌کنند، **تصمیم‌ساز** نامیده می‌شوند.

چند مثال از افراد تصمیم‌ساز

حتماً با خواندن تعریف تصمیم‌سازی، مثال‌های بسیاری به ذهن شما خطور کرده است.

بنابراین در این‌جا صرفاً به چند مثال محدود اکتفا می‌کنیم:

- در محیط خانواده، فرض کنید شما می‌خواهید برای هدیه تولد ۸ سالگی فرزند خود او را به یک کتاب فروشی ببرید تا برای خود هر کتابی را که می‌خواهد انتخاب کند. اما شما با اینکه به او قول داده اید هر کتابی را که خودش دوست دارد انتخاب کند، او را به فروشگاه خاصی می‌برید و می‌دانید این فروشگاه کتاب‌های مناسبی برای فرزند یک طلبه دارد و گزینه‌های نامناسب را برای فروش عرضه نمی‌کند.

- در برخی مدارس علمیه گاهی اوقات نقش تصمیم ساز را **مسئول تلفنخانه مدرسه**، ایفا می‌کند. او با برقرار کردن و یا نکردن تماس‌هایی که از بیرون مدرسه در ساعات درسی طلاب گرفته می‌شود و یا راه دادن و یا ندادن برخی ملاقات کنندگانی که وقت طلاب را می‌گیرند و آن‌ها را از محض بودن در درس و بحث باز می‌دارند روی تصمیمات طلاب اثر می‌گذارند.
- **کارشناسان** در بسیاری از سازمان‌ها، مانند مرکز مدیریت حوزه علمیه، نقش **تصمیم ساز** را به شکل رسمی برعهده دارند. به همین علت می‌شنویم که مدیران حوزه علمیه می‌گویند ما بر اساس **کارشناسی** یا **گزارش کارشناسان**، این یا آن تصمیم را گرفته‌ایم. گزارش کارشناسی، گزینه‌های محتمل و تحلیل آن‌ها را در اختیار مدیر قرار می‌دهد و نهایتاً این مدیر است که حکم نهایی (انتخاب آخر) را اعلام می‌کند.

اهمیت تصمیم سازها

بسیار پیش می‌آید که ما، چه در فعالیت‌های خودمان و چه در موقعیت کسی که با یک مجموعه‌ی دیگر وارد تعامل می‌شویم، **اهمیت تصمیم سازی** را فراموش می‌کنیم یا دست کم می‌گیریم. این جدا از وضعیتی است که مسئولیت تصمیم‌سازی، رسماً بر عهده‌ی ما گذاشته می‌شود.

مثلاً مدیر مدرسه از ما می‌خواهد در قالب یک پژوهش میدانی عوامل تاثیر گذار بر یک مباحثه مطلوب را بررسی کنیم و در نهایت چند شیوه کارآمد را برای مباحثه صحیح و پویا را به مدیر مدرسه ارائه کنیم تا او بهترین شیوه از میان آن‌ها را انتخاب و در مدرسه به صورت رسمی اعلام کند و طلاب مدرسه را موظف به رعایت آن شیوه مباحثه نماید. در این حالت شما هستید که با ارائه شیوه‌های مختلف مباحثه در تصمیم‌گیری مدیر نقش تصمیم ساز را ایفا می‌کنید. بنابراین، بدون این‌که نقش **تصمیم گیر** را به شکل رسمی بر عهده داشته باشید، بر روی **تصمیم نهایی** تأثیر می‌گذارید.

اندکی تامل:

چه مثال‌ها و تجربه‌هایی در زمینه‌ی تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی دارید که فکر می‌کنید می‌تواند برای دوستان‌تان مفید باشد؟